

Ewa Wanda Maruszewska

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Finansów i Ubezpieczeń
Katedra Informatyki i Rachunkowości Międzynarodowej
ewa.maruszewska@ue.katowice.pl

ZRÓŻNICOWANIE UJĘCIA AMORTYZACJI W SPRAWOZDAWCZOŚCI FINANSOWEJ WSPÓŁCZESNYCH PRZEDSIĘBIORSTW

Streszczenie: Artykuł zwraca uwagę na odmienny charakter amortyzacji na tle pozostałych pozycji kosztów prezentowanych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów sporządzanych przez współczesne jednostki. Na podstawie analizy teorii rachunkowości i literatury przedmiotu oraz w wyniku przeczytania 50 sprawozdań finansowych (jednostek notowanych na pięciu rynkach kapitałowych z różnych rejonów geograficznych) w artykule zwrócono uwagę na różne sposoby prezentacji tej pozycji w sprawozdaniu finansowym. Wnioski wyciągnięte z pilotażowego badania wskazują na ciekawy obszar badawczy wart dalszego naukowego pogłębienia.

Słowa kluczowe: sprawozdania finansowe, amortyzacja, ujawnianie informacji.

JEL Classification: G10, G30, M40, M41.

Wprowadzenie

Amortyzacja jest szczególnym elementem wśród kosztów prezentowanych w rachunku zysków i strat. Jej wyjątkowy charakter wynika z faktu, iż stanowi odzwierciedlenie zużycia długotrwałych, materialnych oraz niematerialnych zasobów jednostki, które wykorzystywane są w toku działalności operacyjnej i z tego powodu ich wartość przenoszona jest m.in. na wytwarzane przez jednostkę produkty. W związku ze wskazaną specyfiką interesujące jest zbadanie prezentacji amortyzacji w sprawozdaniach finansowych współczesnych przedsiębiorstw. W artykule dokonano przeglądu definicji charakteryzujących rozumienie amortyzacji w teorii rachunkowości oraz porównano rozwiązania legislacyjne w zakresie ujęcia informacji o amortyzacji w sprawozdaniu finansowym. Wnioski

wyprowadzone w artykule wynikają z analizy 50 sprawozdań finansowych jednostek z różnych zakątków globu, które prezentują informacje o wynikach swojej działalności w formie sprawozdania z całkowitych dochodów w wariantcie kalkulacyjnym.

1. Amortyzacja w teorii rachunkowości

Amortyzacja definiowana jest jako systematyczne rozłożenie wartości podlegającej amortyzacji na przestrzeni okresu użytkowania składnika aktywów [MSR 16]. W standardach amerykańskich podkreśla się dodatkowo konieczność racjonalności, pod pojęciem której rozumie się stosowanie takiej formuły rozłożenia wartości podlegającej amortyzacji, która jest przemyślana (logiczna) i możliwa do zaakceptowania przez innego księgowego kierującego się obiektywnymi przesłankami [Hendriksen i van Breda, 2002]. W literaturze prezentowany jest również pogląd, że amortyzacja to koszt, który jest konsekwencją subiektywnego zmniejszenia wartości aktywów trwałych [Sigidov i in., 2016]. Wskazanie na koszt jako cechę amortyzacji wynika z faktu, iż jest ona rozumiana jako stopniowy proces przenoszenia wartości środków trwałych na wytwarzane za ich pomocą produkty (usługi). Tym samym przyjmuje się, że translokowana (przenoszona) wartość środka trwałego jest równowartością zużycia tego środka trwałego w procesie produkcji wyrobów i usług. Ponadto amortyzacja stanowi podstawę do tworzenia funduszu na cele odtworzenia w przyszłości zużywanych obecnie zasobów majątku trwałego. Powyższe wskazuje wyraźnie na dualizm kategorii amortyzacji w sensie jej treści ekonomicznej. Z jednej strony stanowi element kosztów, ale z drugiej powiązana jest z koniecznością odtwarzania zużywanych w normalnej działalności operacyjnej środków trwałych. Z tego powodu amortyzacja wpływa nie tylko na koszty bieżącej działalności jednostki, stanowi element kosztu wytworzenia produktów zakończonych i niezakończonych, ale związana jest również ściśle z rzetelną prezentacją aktywów w bilansie jednostki. Wskutek dualizmu treści ekonomicznej amortyzacji można ją również rozpatrywać w kontekście statycznej oraz dynamicznej koncepcji bilansu. Z punktu widzenia celu artykułu istotna jest dynamiczna koncepcja opracowana przez prof. E. Schmalenbacha, według której przy ustalaniu wyniku finansowego należy przede wszystkim uwzględnić efekt działalności jednostki. Nadawanie wartości amortyzacji w kontekście dynamicznej koncepcji bilansu powinno być tak przeprowadzone, aby służyło ustaleniu okresowego rachunku wyników. Mniejszą rangę w koncepcji dynamicznej przyznaje się prezentacji w bilansie bogac-

twa jednostki poprzez poszczególne pozycje aktywów i zobowiązań. Bilans traktuje się jako „zawieszone” pozycje okresu objętego sprawozdaniem, które są elementem łączącym sprawozdanie z przepływów pieniężnych z rachunkiem wyników [Buk (red.), 2009]. Elementy bilansu oraz rachunku zysków i strat, na których wielkość wpływa amortyzacja ujęta w księgach danego okresu, prezentuje rys. 1 poprzez zaznaczenie podkreśleniem i kursywą pozycji wrażliwych na odpisy amortyzacyjne.

Aktywa – <u>wartość aktywów trwałych</u>	Kapitały własne – <u>wynik finansowy</u>	Przychody	Koszty – <u>koszty wspólne do przychodów</u>
	Aktywa obrotowe – <u>wartość wytworzonych produktów</u>		Zobowiązania

Rys. 1. Pozycje sprawozdania finansowego wrażliwe na odpisy amortyzacyjne

Źródło: Opracowanie własne.

Zaprezentowane rozumienie amortyzacji właściwe jest dla rachunkowości, podczas gdy literatura z zakresu podatków, zarządzania finansami, prawa czy dotycząca inwestowania zwraca uwagę na inne aspekty rozumienia tej kategorii wykorzystywanej nie tylko na gruncie mikro-, ale również w obszarze makroekonomii [Hulten i Wycoff, 1996; Gordon, 1998; Iwin, 2003; Znanięcka (red.), 2006; Zieniuk 2012; Ackermann i Fochmann, 2016].

Wpływ amortyzacji na wskazane na rys. 1 pozycje sprawozdania finansowego zależny jest od:

- kosztu historycznego stanowiącego podstawę początkowego ujęcia składników aktywów, które podlegają amortyzacji¹,
- przyjętego okresu ekonomicznej użyteczności składnika aktywów podlegającego amortyzacji,

¹ Najczęściej bazą dla kosztu historycznego wykorzystywanego do początkowego ujęcia składników aktywów podlegających amortyzacji są cena nabycia oraz koszt wytworzenia.

- oszacowanej wartości rezydualnej składnika aktywów podlegającego amortyzacji,
- zastosowanej metody amortyzacji.

Trzy z czterech wymienionych powyżej czynników oparte są na szacunkach. Okres ekonomicznej użyteczności składnika aktywów jest determinowany nie tylko fizycznym zużyciem i starzeniem się (w przypadku środków trwałych) czy prawnymi ograniczeniami (w przypadku wartości niematerialnych), ale może być zależny również od:

- oceny tempa zmian technologicznych w danej branży,
- przewidywań odnośnie do postępu we wprowadzaniu zmian i innowacji w procesie technologicznym w jednostce,
- przypuszczeń dotyczących zmian w popycie zgłaszanym na rynku.

Wartość rezydualna, szacowana na moment początkowego ujęcia składnika aktywów w księgach, także może zostać oszacowana odmiennie w różnych sytuacjach, ponieważ opiera się ona np. na przewidywanej wartości realizacji netto podobnego składnika aktywów, tj. składnika, który charakteryzuje się podobnym zużyciem na moment zakończenia jego użytkowania i który pracował w podobnych warunkach, w jakich aktywny będzie składnik podlegający amortyzacji.

Ostatni czynnik, a mianowicie zastosowana metoda amortyzacji, również stanowi odzwierciedlenie tego, jak w jednostce służby techniczne oraz finansowe postrzegają zużycie składnika będącego przedmiotem amortyzacji i w jaki sposób jego wartość powinna być alokowana na wytwarzane produkty (usługi). Choć standardy rachunkowości nie wskazują preferowanej metody amortyzacji, to – zdaniem autorki – preferowaną metodą stosowaną przez współczesne przedsiębiorstwa jest metoda liniowa zakładająca jednakowe zmniejszanie wartości w każdym okresie i skutkująca równomiernym obciążaniem kosztów wytwarzanych produktów w każdym okresie sprawozdawczym, w którym składnik aktywów podlega amortyzacji.

Metoda liniowa zyskała przewagę w praktyce, co wskazuje na prymat koncepcji dynamicznej bilansu. Taka sytuacja jest o tyle zaskakująca, że wiadome jest istnienie prawdopodobieństwa, iż metoda liniowa nie skutkuje (w każdym okresie użytkowania składnika) właściwą wartością netto składnika podlegającego amortyzacji (poprzez zasadę podwójnego zapisu²). Z drugiej strony metoda

---

² Należy wyjaśnić, że jeżeli wartość bilansowa składnika aktywów podlegającego amortyzacji jest niższa od jego wartości podlegającej amortyzacji pomniejszonej o dotychczas dokonane odpisy umorzeniowe (amortyzacyjne), to rachunkowość zobowiązuje do ujęcia odpisów z tytułu trwałej utraty wartości.

liniowa zapewnia porównywalność pomiędzy okresami (poprzez stosowanie jednolitej zasady rachunkowości) oraz jednorodność w zaliczaniu odpisów amortyzacyjnych do kosztów okresu (i poprzez taką klasyfikację do kosztów wytworzenia produktów).

2. Prezentacja amortyzacji w sprawozdaniu z całkowitych dochodów

Z zaprezentowanej dynamicznej koncepcji bilansu wynika, że rachunkowość w zakresie amortyzacji jest przede wszystkim związana ze współmiernością przychodów i kosztów wymaganą do prawidłowego ustalenia wyniku finansowego. Skoro przychody reprezentują korzyści ekonomiczne osiągnięte w sposób pośredni z użytkowanych składników aktywów podlegających amortyzacji, to strona kosztów powinna zawierać wartość współmierną. Na współmierną pozycję składa się m.in. oszacowana wartość zużycia aktywów podlegających amortyzacji. Oszacowana wartość zużycia aktywów dotyczy tylko bieżącego okresu i musi być wydzielona z całego okresu użytkowania składnika podlegającego amortyzacji, który jest najczęściej długim okresem. Gdyby sprawozdanie o rezultatach działalności jednostki było przygotowywane za interwał czasu równy okresowi ekonomicznej użyteczności składnika aktywów podlegającego użytkowaniu, to nie byłoby potrzeby szacowania wartości zużycia tego składnika. W takim przypadku do współmiernych kosztów zaliczałoby się pełną wartość zużytego składnika aktywów. Jednak z powodu m.in. obowiązującej w rachunkowości periodyzacji i różnych okresów rozpoczęcia użytkowania oraz zakończenia użytkowania kontrolowanych aktywów podlegających amortyzacji konieczne jest arbitralne wydzielenie części wartości aktywów, która – jak uznaje się – została skonsumowana w wyniku użytkowania w działalności jednostki za dany okres sprawozdawczy. Pozostała część aktywów podlegających amortyzacji prezentowana jest w bilansie jako pozycja, która w przyszłości zostanie przeciwstawiona przychodom uzyskanym w kolejnych okresach. Również literatura przedmiotu potwierdza podejście do konsumpcji aktywów podlegających amortyzacji przez pryzmat alokowania oszacowanej wartości w koszty wytwarzanych produktów [Kaliczka, 2013] i jednocześnie rozumienia pozostałej (ujawnianej w bilansie) wartości aktywów jako przyszłych korzyści ekonomicznych, które zostaną zrealizowane w formie przychodów [MSR 16].

Literatura przedmiotu prezentuje również krytykę takiego podejścia, zwracając uwagę, że po arbitralnym oszacowaniu wartości rezydualnej, okresu eko-

nomicznego użytkownika składnika aktywów oraz metody amortyzacji często następuje wyłącznie arytmetyczne podejście do amortyzacji, które skutkować może ujęciem niewspółmiernych kosztów do przychodów danego okresu [Kaliczka, 2013]. Ponadto zwraca się uwagę na niespójność pomiędzy kosztem historycznym, stanowiącym bazę dla początkowego ujęcia, a wartością bieżącą, wykorzystywaną do oszacowania wartości rezydualnej. Odpisy amortyzacyjne obliczane są od kwoty wyliczonej z odjęcia wartości bieżącej (tj. wartości rezydualnej składnika aktywów podlegającego amortyzacji) od jego wartości historycznej. Niezależnie od powyższego szereg publikacji podkreśla istotność amortyzacji z punktu widzenia jej wpływu na wyniki osiągnięte przez jednostkę w danym okresie [Kozlovská, 2015].

Amortyzacja najczęściej stanowi część składową kosztów pierwszego segmentu wyniku finansowego: podstawowej działalności operacyjnej³. W wariantcie porównawczym dla amortyzacji przewidziano osobną pozycję, która prezentuje łączną wartość odpisów amortyzacyjnych naliczonych w okresie. W tym wariantcie bardziej szczegółowych informacji o amortyzacji należy poszukiwać w informacji dodatkowej, która może dostarczyć danych o kwotach amortyzacji dotyczących środków trwałych oraz osobno wartości niematerialnych. Choć szczegółowych informacji o rodzajach majątku, dla którego dokonano odpisów amortyzacyjnych, oraz o kierunkach rozliczenia kosztów amortyzacji należy szukać w notach do sprawozdania finansowego, to łączna wartość odpisów amortyzacyjnych prezentowana jest w odrębnej pozycji rachunku zysków i strat w wariantcie porównawczym⁴.

Odmierna prezentacja ma miejsce w wariantcie kalkulacyjnym rachunku zysków i strat⁵, w którym to koszty prezentowane są nie wg rodzaju, ale wg miejsc ich powstawania z rozbiem na koszty współmierne merytorycznie i czasowo. Pozycje rachunku zysków i strat, w których występuje (lub może się zawierać) amortyzacja, zaprezentowano na rys. 2 poprzez zaznaczenie danej pozycji podkreśleniem oraz kursywą.

³ Powyższe nie dotyczy odpisów amortyzacyjnych od wartości firmy, które dokonywane są zgodnie z regulacjami ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości [Ustawa o rachunkowości, 1994].

⁴ Rachunek zysków i strat, wariant porównawczy, zgodnie z załącznikiem nr 1 [Ustawa o rachunkowości, 1994]. Wyróżniona pozycja występuje również w sprawozdaniu z całkowitych dochodów sporządzonym zgodnie z regulacjami standardów międzynarodowych, na co wyraźnie wskazują zapisy Międzynarodowego Standardu Rachunkowości nr 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych (zaktualizowany w 2007 r.)”.

⁵ Powyższe jest prawdziwe również dla sprawozdania z całkowitych dochodów sporządzonego na podstawie regulacji Międzynarodowych Standardów Rachunkowości [MSR/MSSF].

Przychody ze sprzedaży		X
Pozostałe przychody		X
Zmiana stanu produktów	X	
Zużycie materiałów i in.	X	
Koszty pracownicze	X	
<i>Amortyzacja</i>	X	
Inne koszty	X	
Razem koszty		(x)
Wynik finansowy brutto		x

Przychody ze sprzedaży		X
<i>Koszt wytworzenia sprzedanych produktów</i>		(X)
Wynik brutto na sprzedaży		x
Pozostałe przychody		X
<i>Koszty sprzedaży</i>		(X)
<i>Koszty administracji</i>		(X)
<i>Pozostałe koszty</i>		(X)
Wynik finansowy brutto		x

Rys. 2. Ujęcie amortyzacji w sprawozdaniu z całkowitych dochodów sporządzonym w wariantcie porównawczym oraz kalkulacyjnym

Źródło: Opracowanie własne.

Wariant porównawczy daje zagregowaną informację o łącznej amortyzacji w okresie, podczas gdy amortyzacja w wariantcie kalkulacyjnym nie jest wyróżniona w żaden sposób i może stanowić element składowy każdej pozycji kosztów. Z tej perspektywy zastanawiające jest obserwowane – w wyniku czytania sprawozdań finansowych współczesnych przedsiębiorstw – wyróżnianie dodatkowej pozycji amortyzacji również w wariantcie kalkulacyjnym sprawozdania z całkowitych dochodów.

3. Opis próby badawczej oraz metodyka badania

Badaniem objęto 50 sprawozdań finansowych. W związku z różnorodną polityką rachunkowości w zakresie rozpoczynania roku obrotowego sprawozdania finansowe będące przedmiotem analizy dotyczyły lat 2016 oraz 2017. Wybór jednostek do badania był randomizowany, jednak wszystkie prowadzą działalność w sektorach medycznych różnie definiowanych, w zależności od rynku kapitałowego, na którym papiery wartościowe tych jednostek są przedmiotem obrotu. Zakresem analizy objęto: po 12 jednostek notowanych na giełdzie papierów wartościowych w Londynie oraz w Nowym Jorku, 10 podmiotów notujących swoje papiery wartościowe na giełdzie w Singapurze, 6 sprawozdań finansowych z giełd w Johannesburgu i 10 sprawozdań finansowych jednostek notowanych w Warszawie. Taki dobór sprawozdań wynikał z celu analizy i poddyktowany był chęcią zbadania sprawozdań z różnych zakątków globu.

Jedynie 11 spółek (z 12) notowanych na nowojorskiej giełdzie papierów wartościowych przygotowało sprawozdania finansowe oparte na regulacjach standardów amerykańskich. Zatem większość analizowanych sprawozdań finansowych była sporządzana na podstawie MSR/MSSF. Wśród wybranych jednostek znajdowały się globalne firmy farmaceutyczne (np. Pfizer, Merck), jednostki świadczące usługi medyczne, przedsiębiorstwa prowadzące badania oraz produkujące leki, materiały eksploatacyjne lub sprzęt do użytku w medycynie (np. 3M, Bioton, PZ Cormay).

Analiza podstawowych danych o badanych jednostkach wykazała duże zróżnicowanie próby zarówno pod względem sumy aktywów, kwoty przychodów, jak i osiągniętego wyniku finansowego za ostatni okres sprawozdawczy. Sprawozdania sporządzone zostały łącznie z zastosowaniem sześciu walut: EUR, USD, GBP, SGD, HKD oraz ZAR.

Metodyka badania opierała się na czytaniu sprawozdań finansowych pobranych ze stron internetowych wybranych jednostek, w tym w szczególności na dogłębnej analizie sprawozdania z całkowitych dochodów oraz zapisów prezentujących politykę rachunkowości w części informacji dodatkowej prezentującej szczegółowe informacje odnoszące się do amortyzacji. Spośród przeczytanych 50 raportów finansowych 49 zawierało sprawozdanie z całkowitych dochodów w wariantie kalkulacyjnym i jeden w wariantie porównawczym (jednostka notowana na giełdzie w Singapurze).

4. Wyniki analizy sprawozdań finansowych współczesnych przedsiębiorstw

Spośród 50 jednostek wybranych do badania z pięciu rejonów geograficznych świata wyróżniono 11 podmiotów, które pomimo stosowania kalkulacyjnego wariantu sprawozdania z całkowitych dochodów wyróżniają informacje o amortyzacji. Tabela 1 prezentuje podstawowe dane o zidentyfikowanych przypadkach wyróżniania amortyzacji z kosztów działalności operacyjnej. Dla porównania informacji o wyłonionych jednostkach dokonano przeliczenia prezentowanych danych na walutę USD wg kursów z 30 grudnia 2016 r. ogłoszonego w tabeli A przez Narodowy Bank Polski.

Tabela 1. Charakterystyka jednostek, które wyróżniają amortyzację w wariancie kalkulacyjnym sprawozdania z całkowitych dochodów (mln USD)

Nazwa jednostki	Miejsce notowania	Suma bilansowa	Przychody ze sprzedaży	Koszt własny sprzedaży	Wynik netto	Amortyzacja zawarta w koszcie własnym
Medtronic	Nowy Jork	99 782,00	28 833,00	23 542,00	3538,00	1931,00
Merck		40 490,61	15 903,66	5505,52	1728,61	1288,26
Pfizer		171 615,00	52 824,00	44 473,00	7246,00	4056,00
Allergan		128 986,30	14 570,60	16 396,10	14 979,50	6470,40
Quest Diagnostics		10 100,00	7515,00	6238,00	696,00	72,00
ResMed		3468,49	2066,74	864,99	342,28	46,58
Q&M Dental Group	Singapur	159 064,97	107 235,84	82 648,78	22 177,08	3084,80
AsiaMedic		14,68	142,95	144,35	-1,13	1,10
HC Surgical		0,01078	0,00656	0,00549	0,00087	0,00014
Life Group	Johannesburg	1270,63	1203,09	937,30	143,06	49,16
Minimum		0,01078	0,00656	0,00549	-1,13	0,00014
Maksimum		171 615,00	107 235,84	82 648,78	22 177,08	6470,40
Mediana		6784,24	4790,87	3221,41	519,14	60,58

Źródło: Opracowanie własne.

Dane z tabeli 1 wskazują na brak takich przedsiębiorstw notowanych na giełdzie w Warszawie oraz Londynie. Największy odsetek wyróżnionych jednostek odnotowano dla podmiotów notowanych na Nowojorskiej Giełdzie Papierów Wartościowych (50% spośród wybranych do badania). Pięć sprawozdań z sześciu spółek notowanych w Nowym Jorku zostało przygotowanych na podstawie regulacji standardów amerykańskich, a pozostałe z jednostek wymienionych w tabeli 1 korzystały z regulacji zharmonizowanych z MSR/MSSF⁶ lub wprost oparły swoje raporty na MSR/MSSF.

⁶ Podmiot notowany na rynku w Republice Południowej Afryki wskazał wprost w swoim raporcie finansowym, że podstawą są Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej. Takiej jasnej deklaracji nie uzyskano w przypadku żadnej z wymienionych jednostek notowanych na giełdzie w Singapurze, jednak analiza:

- zasad sporządzania sprawozdań finansowych przez spółki notowane na tym rynku regulowanym (rulebook.sgx.com) oraz
  - informacji o harmonizacji opracowanej przez IFRS Foundation [Pacter, 2017, s. 149] oraz
  - opisu polityki rachunkowości zawartej w raportach finansowych w zakresie istotnym dla zakresu tego opracowania
- wskazuje na zgodność raportów finansowych z MSSF.

Wartości sum bilansowych, przychodów, kosztów własnych oraz kwoty wyróżnionej amortyzacji są bardzo różne, o czym świadczy duża rozpiętość zaprezentowanych w tabeli 1 danych.

Wyróżniona pozycja amortyzacji dotyczy aktywów rzeczowych i/lub niematerialnych. W przypadku spółek przygotowujących raporty na podstawie standardów amerykańskich wyróżniono jedynie amortyzację wartości niematerialnych, podczas gdy pozostałe podmioty wyróżniły zarówno amortyzację wartości niematerialnych, jak i rzeczowych aktywów trwałych. Przykładową prezentację amortyzacji w sprawozdaniu z całkowitych dochodów przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Fragment sprawozdania z całkowitych dochodów w części prezentującej amortyzację (wariant kalkulacyjny)

Wariant 1 prezentacji		Wariant 2 prezentacji
Przychody ze sprzedaży		Przychody ze sprzedaży
Koszty, w tym:		Zużyte materiały
– koszt wytworzenia sprzedanych produktów		Koszty pracownicze
– koszty prac rozwojowych i badawczych		Amortyzacja
– koszty sprzedaży, administracji, ogólne		Koszty utrzymania sprzętu
– amortyzacja		Koszty
– ...		...
Zysk z działalności operacyjnej		Zysk z działalności operacyjnej

Źródło: Opracowanie własne.

Wszystkie podmioty podlegające reżimowi standardów amerykańskich wskazują na ujmowanie kosztów pośrednich w koszcie wytworzenia wyrobów zakończonych i produkcji w toku, poza kosztem amortyzacji wartości niematerialnych, nawet jeżeli pozycje niematerialne dotyczą praw do wytwarzania określonych produktów.

Z kolei cztery jednostki nie posiadają wśród swoich zapasów produktów gotowych ze względu na specyfikę prowadzonej działalności, tj. świadczenie usług. Trzy z nich wyróżniają pozycję amortyzacji aktywów rzeczowych oraz wartości niematerialnych w osobnym wierszu w koszcie własnym sprzedaży. Zastanawiający jest też powód takiego wyróżnienia pozycji amortyzacji, zważywszy na fakt, iż tylko w jednym przypadku przekraczała ona 7,5% sumy bilansowej i również w jednym przypadku amortyzacja stanowiła 2,5% kosztu własnego sprzedaży.

Ewidencja amortyzacji (w wariantcie kalkulacyjnym sprawozdania z całkowitych dochodów) prowadzona w sposób umożliwiający jej wyróżnienie jest stosunkowo łatwa do zorganizowania w przypadku braku produktów gotowych (czyli wyłącznie świadczenia usług). Jednak w sytuacji kalkulacji kosztu wytworzenia

rzenia produktów zakończonych ewidencja księgową może być bardzo skomplikowana. Dostarczenie danych dla przyjętego przez jednostki sposobu prezentacji informacji o amortyzacji wymaga specjalnego przygotowania ewidencji księgowej, w szczególności dostosowania ewidencji analitycznej do rozliczenia – na podstawie przyjętej kalkulacji – kosztów amortyzacji pomiędzy produkty zakończone i niezakończone oraz pomiędzy koszty produkcyjne (współmierne merytorycznie) i koszty ogólne (współmierne czasowo).

Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonej analizy sprawozdań finansowych można wysunąć następujące spostrzeżenia:

- raporty finansowe sporządzane na podstawie standardów amerykańskich wyróżniają w koszcie własnym amortyzację wartości niematerialnych, włączając do kosztu wytworzenia amortyzację rzeczowych aktywów trwałych,
- raporty finansowe przygotowywane na podstawie MSR/MSSF zawierają wyróżnioną pozycję amortyzacji zarówno wartości niematerialnych, jak i rzeczowych aktywów trwałych, nie włączając amortyzacji do kosztu wytworzenia sprzedanych produktów.

Zaprezentowane powyżej podejście jest interesujące, zważywszy na ułatwienia w ustalaniu wskaźnika EBITDA, jednak taka korzyść nie wydaje się jedynym powodem przyjęcia określonego postępowania w ramach stosowanej polityki rachunkowości jednostki. Politykę rachunkowości, w tym i szczególność prezentacji sprawozdawczej, wprowadzają w przedsiębiorstwach zarządzający, którzy kierują się swoimi interesami i/lub odpowiadają na szereg uwarunkowań prowadzenia działalności gospodarczej [Maruszevska, 2014]. Powyższe może więc stanowić przedmiot badań w ramach nurtu pozytywnej teorii rachunkowości.

Z drugiej strony liczba 11 raportów z 50 będących przedmiotem analizy wskazuje na niewielki odsetek jednostek, które decydują się na takie rozwiązanie. Skutkiem przyjęcia opisanych zasad jest m.in. wartość zapasów niższa o kwotę amortyzacji np. maszyn i urządzeń wykorzystanych do produkcji oraz traktowanie amortyzacji jako kosztu okresu na równi z innymi kosztami ogólnozakładowymi.

Literatura

- Ackermann H., Fochmann M., Wolf N. (2016), *The Effect of Straight-Line and Accelerated Depreciation Rules on Risky Investment Decisions – An Experimental Study*, „International Journal of Financial Studies”, No. 4(19)9.
- Gordon R.K. (1998), *Depreciation, Amortization, and Depletion* [w:] V. Thuronyi (ed.), *Tax Law Design and Drafting*, International Monetary Fund.
- Hendriksen E.A., van Breda M.F. (2002), *Teoria rachunkowości*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Hulten C.R., Wycoff F.C. (1996), *Issues in the Measurement of Economic Depreciation, Introductory Remarks*, „Economic Inquiry”, No. 34(1).
- Iwin J. (2003), *Efekt amortyzacji w kształtowaniu struktury kapitału przedsiębiorstwa*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 974.
- Jagielska A. (2006), *Możliwości wykorzystania systemu amortyzacyjnego w finansowaniu inwestycji w środki trwałe przedsiębiorstwa* [w:] K. Znaniecka (red.), *Współczesne problemy finansów, bankowości i ubezpieczeń*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. K. Adamieckiego w Katowicach, Katowice.
- Kaliczka N. (2013), *Examination of Phenomena Affecting the Depreciation of Fixed Assets*, PhD dissertation, Corvinus University of Budapest.
- Kozłowska I. (2015), *The Impact of Long-Lived Non-Financial Assets Depreciation/Amortization Method on Financial Statements*, „Copernican Journal of Finance and Accounting”, No. 4(2).
- Maruszewska E.W. (2014), *Etyka we współczesnej rachunkowości a wiarygodność informacji w niej tworzonych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice.
- Pacter P. (2017), *Pocket Guide to IFRS Standards: the Global Financial Reporting Language*, IFRS, London.
- Międzynarodowy Standard Rachunkowości nr 16 [MSR 16], Rzeczowe aktywa trwałe, Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 116/2008 z dnia 3 listopada 2008 r. przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady, Dz. Urz. UE L.320.
- Sigidov Y.I., Rybyantseva M.S., Adamenko A.A., Yarushkina E.A. (2016), *Methodological Aspects of Depreciation as an Economic Category*, „International Journal of Economics and Financial Issues”, No. 6.
- Świdzka G.K. (2009), *Od teorii dynamicznego bilansu do modelu sprawozdawczości finansowej według IASB i FASB* [w:] H. Buk, A. Kostur (red.), *Zintegrowany system pomiaru dokonań*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. K. Adamieckiego w Katowicach, Katowice.
- Zieniuk P. (2012), *Amortyzacja podatkowa jako narzędzie optymalizacji podatkowej przedsiębiorstwa*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 255.

**DIFFERENT WAYS OF DISCLOSURE OF DEPRECIATION
AND AMORTIZATION IN THE FINANCIAL REPORTING
OF NOWADAYS' ENTITIES**

Summary: The article points out at the different nature of depreciation (amortization) as compared to the other cost (expenses) lines presented in the statement of comprehensive income of modern entities. Based on the theory, literature analysis and examination of 50 financial statements (prepared by entities traded on 5 capital markets from different geographical destinations) the author pays attention to different ways of depreciation and amortization disclosure. The conclusions drawn from this pilot study indicate an interesting research field worth further scientific deepening.

Keywords: financial reports, amortization and depreciation, information disclosure.